

ارائه‌ی راه‌حلی برای یکپارچه‌سازی خدمات اکوسیستم جویشگر بومی

بر اساس معماری مبتنی بر مدل

رضا بدیع^۱، معصومه عظیم‌زاده^۱، علیرضا یاری^۱، حمیدرضا نصیری آسایش^۱

^۱ پژوهشکده فناوری اطلاعات، پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات، تهران،
{rezabadie, azim_ma, a_yari, hr-nasiri} @itrc.ac.ir

چکیده

یکی از چالش‌های طرح اکوسیستم جویشگر بومی، پیاده‌سازی خدمات مختلف پیش‌بینی شده در آن توسط تنوعی از شرکت‌ها و ارائه‌دهندگان است که هر یک از آنها اهداف تجاری ویژه‌ای دارند که گاهی در تضاد با همدیگر هستند. لذا هدف در این پژوهش یافتن یک سری خطوط و خط‌مشی‌های کلی بوده است که بتوان با پیگیری آن‌ها زمینه‌ی همکاری مناسب و سازنده را برای ذینفعان و شرکت‌های درگیر در طرح فراهم آورد.

در گام نخست با بررسی معماری‌های موجود، معماری‌ای که به صورت ذاتی توانایی حل مشکلات تعامل‌پذیری و یکپارچه‌سازی خدمات را داشته باشد شناسایی شد که انتخاب صورت گرفته معماری مبتنی بر مدل است. سپس با استفاده از این معماری، مدل مستقل از سکویی ارائه گردید که در آن طراحی سیستم با هدف ارائه‌ی راه‌حل برای سناریوهای تعامل‌پذیری، صورت گرفت. در پایان نیز مجموعه‌ای از استانداردها در حوزه‌ی IT برای پیاده‌سازی خدمات طرح اکوسیستم جویشگر بومی پیشنهاد شده‌اند که رعایت آن‌ها در هنگام توسعه‌ی خدمات، باعث تسهیل و خودکار شدن فرآیند یکپارچه‌سازی سیستم خواهد شد.

کلمات کلیدی

تعامل‌پذیری، یکپارچه‌سازی، معماری، معماری مبتنی بر مدل، مدل مستقل از سکو

۱- مقدمه

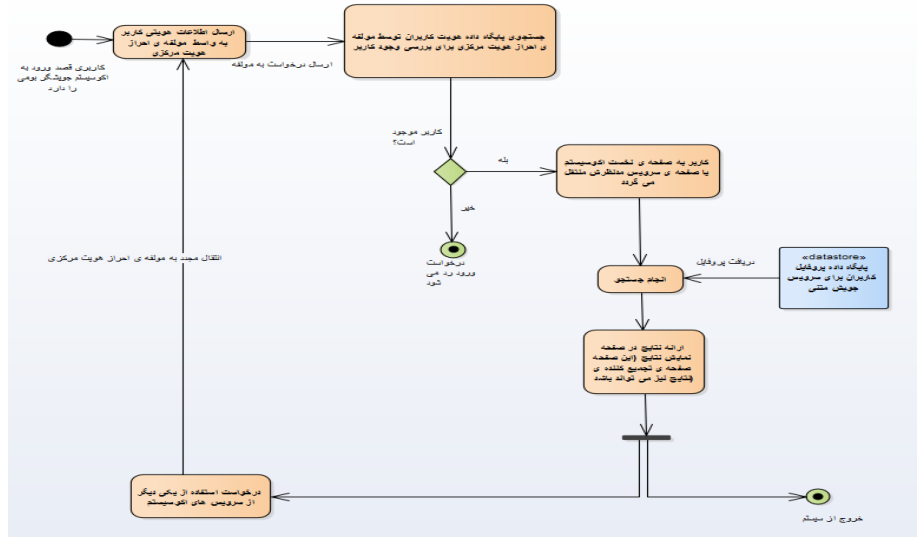
در گذشته جویشگرها تنها سرویسی را که ارائه می‌دادند، انجام جستجوی متنی در سطح وب بود. با گذشت زمان شرکت‌های تجاری بزرگ مانند گوگل، یاهو، میکروسافت و غیره در جهت جلب رضایت مشتریان و همچنین تضمین سود تجاری خود اقدام به ارائه‌ی خدمات متنوع دیگری نظیر جویس چندرسانه‌ای، سرویس جویس نقشه، سرویس ایمیل و همچنین خدمات خاص منظره مانند اخبار و جستجوی کالا نمودند. نتیجه این امر تبدیل سایت‌های جویشگرها به پرتال‌هایی شده که گستره‌ی وسیعی از خدمات را به کاربران ارائه می‌دهند و باعث حفظ و تداوم نقش آنها به عنوان دروازه‌های ورود به اینترنت گردیده است. هر یک از این پرتال‌ها یک اکوسیستم دیجیتال است که باید خدمات موجود در آنها تعامل‌پذیر بوده و به صورت یکپارچه ارائه گردد. یک اکوسیستم دیجیتالی، یک سامانه‌ی توزیع شده، تطبیق‌پذیر و در دسترس عموم است که دارای ویژگی‌های خود سازمان‌دهی، مقیاس‌پذیری و پایداری -در برابر حملات و خطاها- است [3]. در شرایطی که خدمات یک اکوسیستم تعامل‌پذیر باشند، آن‌گاه نیازی به نوشتن کدهای یکپارچه‌ساز یا کدهای واسط در اکوسیستم نیست. در غیر این صورت، برای خدماتی که به صورت کامل با همدیگر قابلیت تعامل ندارند (تعامل‌ناپذیر هستند) باید از یکپارچه‌سازی استفاده کرد. بر طبق استاندارد (IEEE, 1990) تعامل‌پذیری به عنوان توانایی دو یا تعداد بیشتری سیستم یا مؤلفه برای تبادل اطلاعات و استفاده از آن‌ها، شناخته می‌شود [1]. به عبارت دقیق‌تر، تعامل‌پذیری، توانایی انواع متفاوتی از کامپیوترها، شبکه‌های کامپیوتری، سیستم‌های عامل و برنامه‌های کاربردی برای همکاری و تعاون مؤثر است به نحوی که بتوانند اطلاعات را به روش مناسب و تعریف شده‌ی مبادله نمایند [7].

با توجه به هدف طرح جویشگر در ارائه خدمات از طریق درگاه واحد، باید برای خدمات ارائه شده در این طرح تمهیدات تعامل‌پذیری و یکپارچه‌سازی در نظر گرفته شود. در حقیقت هدف تولید یک اکوسیستم است که در دل خود این خدمات تعامل‌پذیر را ارائه می‌کند. یکپارچه‌سازی خدمات موجود در اکوسیستم طرح جویشگر از اهمیت بالایی برخوردار است. این خدمات توسط شرکت‌های تجاری مختلفی پیاده‌سازی خواهند شد. این شرکت‌ها هر یک از فن‌آوری‌ها و سکوهایی نرم‌افزاری و سخت‌افزاری خاص خود استفاده خواهند

کرد و افزون بر این دارای منافع و سیاست‌های تجاری متفاوتی هستند که ممکن است در تناقض با همدیگر باشند که باعث می‌شود ارائه‌ی طرحی جامع برای تعامل‌پذیری خدمات به یک مسئله‌ی غامض و پیچیده تبدیل گردد. در طرفی دیگر اکوسیستم جویشگر بومی باید همواره در دسترس کاربران باشد بدون این که آن‌ها بخواهند از این موضوع آگاهی بیابند که این پرتال از تجمیع محصولات تجاری متفاوتی حاصل گردیده است. لذا این امر طراحی خدمات به صورت تعامل‌پذیر را الزامی می‌نماید. در ادامه برخی از معماری‌ها و چارچوب‌های مفهومی مطرح شده در ارتباط با مسئله‌ی تعامل‌پذیری مطرح خواهند شد و معماری پیشنهادی مبتنی بر مدل برای مدیریت پیچیدگی‌های سناریوهای تعامل‌پذیری در اکوسیستم جویسگر بومی معرفی خواهد شد. بعد از آن نحوه‌ی تحقق بخشیدن به تعاملات میان خدمات مختلفی که قابلیت تعامل با همدیگر را دارند در قالب یک مدل مستقل از سکو مطرح شده و در انتها استانداردهای لازم برای پیاده‌سازی خدمات و واسط‌های میان آن‌ها تشریح می‌گردند.

۲- معماری‌های مطرح در یکپارچه‌سازی

در دهه‌ی ۱۹۸۰ اولین فعالیت‌های تحقیقاتی جهت ارائه‌ی چارچوبی برای یکپارچه‌سازی معماری‌های سازمانی صورت گرفت. از جمله‌ی نتایج حاصل از این تحقیقات گسترده‌ی صورت گرفته می‌توان از معماری‌های CIMOSA[1]، PERA[12]، GIM[4] و ARIS[10] نام برد. تمامی این معماری‌های فوق‌الذکر با در نظر گرفتن مفهوم چرخه‌ی عمر سیستم، طراحی شده‌اند و قصدشان نشان دادن این موضوع است که برای مدل‌سازی، طراحی و پیاده‌سازی یک سیستم یکپارچه چه کارهایی باید صورت بگیرند. نتایج تحقیقات صورت گرفته توسط گروه IFAC-IFIP در ارتباط با یکپارچه‌سازی سازمان‌ها و سیستم‌های نرم‌افزاری آن‌ها، منجر به ارائه‌ی معماری [8] GERAM شد که تلاشی در جهت یکسان‌سازی معماری‌های موجود در این زمینه بوده است. هدف از معرفی [6] LISI ارائه‌ی سازگاری برای وزارت دفاع آمریکا بوده است تا بتواند با استفاده از یک سری مدل‌ها و فرآیندها نیازمندی‌های مربوط به تعامل‌پذیری را شناسایی کرده، قابلیت سیستم‌های نرم‌افزاری را برای برآورده کردن آن نیازمندی‌ها مورد ارزیابی قرار داده و راه‌حل‌های عملی

شکل (۲) سناریوی تعامل پذیری ویژگی ورود یکباره

سرورس جویش متنی بعد از بهره‌گیری از مولفه درک پرس و جوی کاربر، همین پرس و جو را به علاوه‌ی هویت کاربر فعلی به برخی از سرورس‌های جویش چند رسانه‌ای (سرورس‌های جویش چند رسانه‌ای شامل سرورس جویش صوتی، سرورس جویش تصویری و سرورس جویش ویدئویی می‌شوند) نیز ارسال نماید. هر یک از سرورس‌های جویش چند رسانه‌ای می‌توانند برای پرس و جوی دریافتی بر روی نمایه‌ی خود جویشی را انجام داده و نتایج را به سرورس جویش متنی بدهند تا این سرورس در صفحه‌ی نمایش نتایج جستجو، آن‌ها را نیز به کاربر ارائه دهد. انجام این کار می‌تواند باعث بهبود کیفیت نتایج ارائه شده به کاربر گردد. همچنین می‌توان صفحه‌ی نشان‌دهنده‌ی نتایج را به عنوان یک مولفه‌ی جداگانه در نظر گرفت که نتایج جویش را از سرورس جویش متنی و سرورس‌های جویش چند رسانه‌ای دریافت کرده و آن‌ها را در قالب مناسبی به کاربر ارائه می‌نماید. در شکل (۳) نحوه‌ی تحقق بخشیدن به سناریوی تعامل‌پذیری میان سرورس جویش متنی و سرورس جویش چند رسانه‌ای را مشاهده می‌نمایید. در ادامه تنها سناریوهای تعامل‌پذیری، تشریح گردیده‌اند.

۵- استانداردهای مناسب برای واسطها

در این بخش استانداردهایی برای پیاده‌سازی واسط میان سرورس‌ها پیشنهاد داده شده‌اند که استفاده از آن‌ها در هنگام پیاده‌سازی سرورس‌ها تعامل‌پذیری را تضمین و تسهیل می‌نمایند و در صورتی که در آینده سیستم بخواهد دچار تغییرات گردد، رعایت این استانداردها، تعامل‌پذیر بودن سرورس‌ها در آن و عدم نیاز به نوشتن مجدد کدهای یکپارچه‌سازی را تضمین می‌نمایند. در طرح اکوسیستم جویشگر بومی قرار است که سرورس‌ها به صورت سرورس‌های وب، پیاده‌سازی گردند مگر در مواردی که استفاده از سرورس وب باعث کاهش چشم‌گیر کارایی سرورس شود. به عنوان مثال سرورس جویش متنی نمی‌تواند در ازای هر پاسخ‌گویی به یک پرس و جوی دریافتی یک درخواست تحت وب را برای سرورس وب گراف دانش ارسال نماید (گراف دانش توسط سرورس جویش متنی برای گسترش پرس و جویا به کار می‌رود) که علت این موضوع حجم بالای پرس و جویهای دریافتی توسط سرورس جویش متنی است. در حقیقت ارسال درخواست به سرورس گراف دانش به ازای هر پرس و جو سربار شدیدی را در زمان پاسخ‌گویی سرورس جویش متنی ایجاد می‌نماید. در نتیجه برای چنین حالاتی باید به جای سرورس وب، گراف دانش به صورت یک چارچوب یا توابع کتابخانه‌ای در اختیار سرورس جویش متنی قرار داده شود تا بدون ارتباط تحت شبکه بتواند از آن استفاده نماید. در سایر موارد پیشنهاد می‌شود از مجموعه استانداردهای زیر برای برقراری ارتباط بین سرورس‌های وب استفاده شود.

توجه داشته باشید که برای سطوح مختلف یکپارچه‌سازی می‌توان استانداردهای مختلفی را در نظر گرفت. در جدول ۱ تنها به عنوان مثال استانداردهایی عنوان شده‌اند که برای برقراری ارتباطات به صورت منسجم و توسعه‌پذیر در میان سرورس‌های وب و یا در صورت استفاده از گذرگاه خدمات سازمانی می‌توانند به کار روند. اگر جنبه‌ها و سطوح دیگری از یکپارچه‌سازی از اهمیت برخوردار باشند، می‌توان برای آن‌ها نیز رعایت استانداردهایی را الزامی دانست.

۴-۱- سناریوهای تعامل‌پذیری با محوریت جویشگر متنی

• ویژگی ورود یکباره

امروزه، تعداد سایت‌ها و خدمات تحت وبی که برای ارائه بخشی از خدماتشان، از کاربران تقاضای شناسایی هویت‌شان را می‌کنند، به صورت گسترده‌ای افزایش پیدا کرده است. در نتیجه لزوم وجود یک سیستم تعیین هویت مرکزی به شدت افزایش یافته است. برای اکوسیستم جویشگر بومی نیز راه‌حل مطلوب استفاده از یک مولفه‌ی احراز هویت مرکزی است که وظیفه‌ی تعیین هویت کاربران، حفظ اطلاعات جلسه‌ی کاربران و ارسال اطلاعات هویتی آن‌ها به خدماتی را که کاربران قصد استفاده از آن‌ها را دارند، را خواهد داشت. لذا اگر کاربری قصد ورود به اکوسیستم و استفاده از اطلاعات حساب کاربری خود را داشته باشد، ابتدا باید از طریق واسط مولفه‌ی احراز هویت مرکزی، نام کاربری و رمز عبور (نام کاربری و رمز عبور با همدیگر به عنوان هویت کاربر شناخته می‌شوند) خود را در اختیار این مولفه قرار دهد. سپس این مولفه پایگاه داده‌ی حاوی اطلاعات هویت کاربران را مورد جستجو قرار می‌دهد و در صورتی که هویت کاربر فعلی در پایگاه موجود باشد، این کاربر به درون اکوسیستم وارد خواهد شد. همچنین در هر زمانی که کاربر وارد شده بخواهد از یکی دیگر از سرورس‌های اکو سیستم به عنوان مثال سرورس جویش متنی استفاده نماید، این کاربر باز هم به صفحه‌ی وب این مولفه منتقل خواهد شد و این مولفه پس از بررسی مجدد، درخواست یافت که کاربر فعلی، قبلاً در سیستم با موفقیت وارد شده است لذا اطلاعات هویتی‌اش را به سرورس درخواست کننده‌ی بررسی معتبر بودن هویت کاربر فعلی ارسال خواهد کرد. سپس آن سرورس می‌تواند به کاربر درخواست کننده خدمات مدنظر را ارائه نماید. چون سرورس هویت کاربر را نیز دریافت می‌کند، می‌تواند از طریق آن برای پیدا کردن پروفایلی که برای کاربر نگهداری کرده است نیز اقدام نماید. پروفایل یک کاربر شامل اطلاعاتی است که سرورس با استفاده از آن‌ها می‌تواند کیفیت خدماتی را که به کاربر ارائه می‌نماید را بهبود بخشد. در شکل ۲ سناریو تعامل‌پذیری ورود یکباره این فرض که کاربری که در حال ورود به سیستم است، قصد استفاده از سرورس جویش متنی را دارد، مشاهده می‌نمایید.

• سرورس جویش چندرسانه‌ای

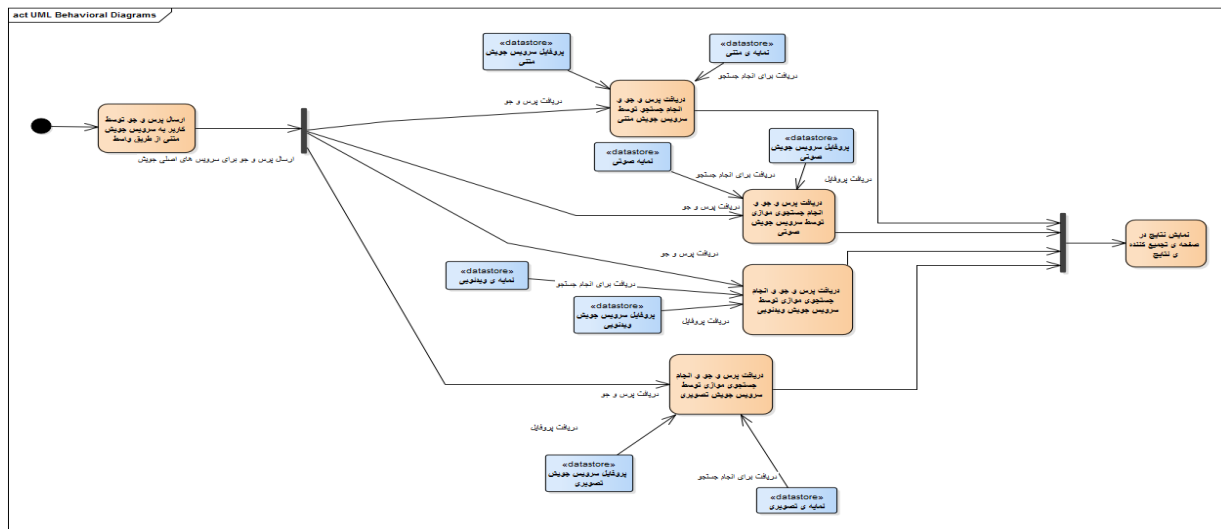
بعد از ورود کاربر به سرورس جویش متنی، این سرورس، اطلاعات هویتی کاربر را دریافت می‌کند. در این حالت در هر یک از سرورس‌ها، یک پروفایل مختص سرورس به ازای هر کاربر ایجاد و مورد نگهداری قرار می‌گیرد که در هنگام ورود کاربر فعلی، برای آن کاربر، مورد بازیابی قرار می‌گیرد. در این‌جا سرورس جویش متنی است که پروفایلی را که برای کاربر فعلی نگهداری می‌کرده است را مورد بازیابی قرار می‌دهد. سپس هنگامی که این کاربر، پرس و جویی را برای سرورس جویشگر ارسال نماید، این سرورس قادر است که نتایج شخصی شده را برای کاربر فعلی ارائه نماید که برای این منظور از پروفایل بازیابی کرده برای کاربر استفاده خواهد کرد. هنگامی که سرورس جویش متنی، پرس و جویی را دریافت می‌کند، می‌توان وجود مولفه‌ای تحت عنوان درک پرس و جو را پیش بینی کرد که

۶- نتیجه

جدول (۱) استانداردهای پیشنهادی برای واسطه‌های سرویس‌های موجود

در اکوسیستم			
توضیحات	استاندارد	بخش از اکوسیستم	
Web services, Enterprise service buses	WSDL (Web Services Description Language), and UDDI (Universal Description, Discovery, and Integration), XML, ESB	میان افزارها (اتصال دهنده‌های سرویس های وب)	واسطه‌های خدمات پیاده سازی شده به صورت سرویس وب

با توجه به وجود تنوعی از شرکت‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات در طرح جویشگر و لزوم تعامل‌پذیری خدمات به منظور برآورده نمودن هر چه بهتر نیاز کاربر نهایی و همچنین حرکت به سمت ارائه خدمات از طریق درگاه واحد، در این مقاله مدلی مستقل از سکو برای تحقق بخشیدن به سناریوهای تعامل‌پذیری میان خدمات موجود در اکوسیستم جویشگر بومی ارائه گردید. همچنین استانداردهایی برای پیاده‌سازی واسطه میان خدمات پیشنهاد شده که استفاده از آن‌ها در هنگام پیاده‌سازی خدمات تعامل‌پذیری را تضمین و تسهیل می‌نمایند. موارد مطرح شده در این مقاله یکسری راه‌کارها و خط‌مشی‌های کلی یکپارچه‌سازی و تعامل‌پذیری را مبتنی بر مشخصه‌های مورد انتظار از خدمات ارائه می‌دهد که توصیه می‌شود برای ایجاد همکاری و هم‌افزایی بیشتر خدمات ارائه شده در طرح این موارد رعایت گردند. بدیهی است که ترسیم مدل دقیق‌تر تعامل‌پذیری و یکپارچه‌سازی خدمات به مدل کسب و کار خدمات وابسته است که باید بتدریج در تعامل ذینفعان با یکدیگر نهایی شود.

شکل (۳) سناریوی تعامل پذیر سرویس جویش متنی و چند رسانه‌ای

مراجع

[8] Force, I.-I.T., GERAM: Generalised enterprise reference architecture and methodology. IFIP-IFAC Task Force on Architectures for Enterprise Integration March Version, 1999. 1(3).

[9] Panetto, H., *Towards a classification framework for interoperability of enterprise applications*. International Journal of Computer Integrated Manufacturing, 2007. 20(8): p. 727-740.

[10] Scheer, A.-W., *Business process engineering: reference models for industrial enterprises*. 2012: Springer Science & Business Media.

[11] Soley, R., *Model driven architecture*. OMG white paper, 2000. 308(308): p. 5.

[12] T.J. Williams, *The Purdue enterprise reference architecture*, Computers in Industry, (1994). 24 (2/3): p. 141-158.

[1] AMICE, *CIMOSA—Open System Architecture for CIM, 2nd edition*, Springer-Verlag, Berlin, . 1993.

[2] Berre, A.-J., et al., *The ATHENA interoperability framework*, in Enterprise Interoperability II. 2007, Springer. p. 569-580.

[3] Briscoe, G. and P. De Wilde. *Digital ecosystems: evolving service-orientated architectures*. in *Proceedings of the 1st international conference on Bio inspired models of network, information and computing systems*. 2006. ACM.

[4] Chen, D. and G. Doumeings, *The GRAI-GIM reference model, architecture and methodology*, in *Architectures for Enterprise Integration*. 1996, Springer. p. 102-126.

[5] Consortium, I., *Thematic Network, IDEAS Interoperability Development for Enterprise Application and Software Roadmaps*. Annex 1—Description of work, 2002.

[6] C4ISR, Architecture Working Group (AWG), *Levels of Information Systems Interoperability (LISI)*, . March 30, 1998.

[7] Euzenat, J. *Towards a principled approach to semantic interoperability*. in *Proc. IJCAI 2001 workshop on ontology and information sharing*. 2001. No commercial editor.

زیر نویس‌ها

^ Specifications
 ^ Model Driven Architecture
 ^ Data Exchange Platform